

Архивски број: 08-249/3

~~31-07-2023~~ година

Постапувајќи по претставката бр. 08-249/1 од 23.03.2023 година, поднесена од [REDACTED]

против [REDACTED]

[REDACTED] СКОПЈЕ за сторена дискриминација врз основа на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (во натамошниот текст: Комисијата) врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 258/2020), на 06.07.2023 година го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ВОЗНЕМИРУВАЊЕ врз основ на етничка припадност сторено од страна на [REDACTED] СКОПЈЕ во областа на јавно информирање и медиуми кон граѓани на Република Северна Македонија со бугарско национално самосознание.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на ден 23.03.2023 година е доставена претставка бр. 08-249/1 од страна на [REDACTED] Скопје.

Во претставката подносителот тврди дека е сторена дискриминација по основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми врз граѓани на Р. С. Македонија со бугарско национално самосознание од страна на интернет порталот [REDACTED], односно [REDACTED]

“ДООЕЛ СКОПЈЕ со адреса на седиште на [REDACTED]

Имено, подносителот навел дека интернет порталот [REDACTED] во неколку наврати направил повеќе објави со вознемирувачка содржина со кои според подносителот на претставката, порталот сторил директна повторена, односно продолжена дискриминација во смисла на член 8 став 1, а во врска со член 4 став 1 точки 11 и 12 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, како и повикал, поттикнал и охрабрил дискриминација во смисла на член 9 од истиот Закон и сторил вознемирување согласно член 10 став 1 од истиот Закон врз основа на потекло, национална и етничка припадност, конкретно кон граѓани на Р. С. Македонија со бугарска самосвест. Со таквите објави, според подносителот, порталот постапил спротивно на одредбите за заштита на основните човекови права и слободи

загарантирани со Уставот на РСМ, меѓународните правни акти ратификувани од Собранието на РСМ кои се однесуваат на слободно изразување на националната етничка припадност, како што се: Европската конвенција за човекови права, Универзалната декларација за човекови права, Меѓународната повелба за граѓански и политички права и Конвенцијата за елиминација на сите форми на расна дискриминација на ООН.

Во претставката се наведува дека интернет порталот mkdenes.mk на 18.01.2023 година објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов „ИЗБУГАРЕНИТЕ сами го демолираа клубчето во Охрид, за да плачат“. Подносителот наведува дека во текстот се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, како што се: „Избугарените Македонци“, „соработници на тајни служби“, констатација дека клубот сами си го искршиле, за да се создаваат тензии, иако тој кривично-правен настан е пријавен во СВР Охрид и за истиот во тек била истрага, како и зборови како „Удбашка багра“, „избугарено клубче“ итн.

Со приложена интернет врска до објавата:

<https://mkdenes.mk/postz7i67/?fbclid=IwARlHjqpHkHDXPgob43iy4UgxpINfxUJ-bIoNSJAQmU7Cx4hrSW4wVYWz4>.

Понатаму, се наведува дека интернет порталот - mkdenes.mk, на ден 20.01.2023 година, објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов „ИЗБУГАРЕНИОТ охриѓанец бил ПРЕВОСПИТАН согласно ЕУ стандарди за САМООДБРАНА“. Се наведува дека во текстот се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација, како што се: „ИЗБУГАРЕН, хомосексуалец, избугарениот бандит“, во врска со кривично правниот настан на 19.01.2023 година, кога било брутално претепано со тешки телесни повреди лицето [REDACTED] од Охрид, граѓанин на РСМ, со бугарско национално самосознание. Притоа, подносителот наведува дека од страна на авторот на текстот се изнесени низа неистинити факти и лаги кои не кореспондираат со фактичката состојба, утврдена од страна на ОЈО-Охрид, каде што лицето [REDACTED] е оштетена странка, а не е осомничен, односно обвинет. Се истакнува и дека никој во јавноста не смее да прејудира, да пласира и да пренесува неистинити информации со дискриминирачка и вознемирувачка содржина, или да повикува, поттикнува, да охрабрува или да дава инструкции за дискриминација и насилства, поврзани со кривично-правен настан за кој веќе е оформен предмет и се води постапка пред надлежниот Основен суд во Охрид.

Со приложена интернет врска до објавата:

<https://mkdenes.mk/postzJl7i/?fbclid=IwARirtMbY8Vg5zoJ-rUvRzeq3дP4bh6oAK1pU1r3kmz7-O-4AujQoaBhxtXM>.

На 10.02.2023 година порталот објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов [REDACTED] од готово, вересија!“. Подносителот наведува во претставката дека во текстот се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, како што се: „Е толкави шупелки се т.н. македонски бугари или избугарени Македонци“, „Кога ќе дозволиш да бидеш користен како кондом за бугарски политички кариерни потреби...“, „Тоа не се македонски бугари, туку македонски шупелки“.

Со приложена интернет врска до објавата:

<https://mkdenes.mk/postr7д37/?fbclid=IwAR3eAQHbxCo nPSadcdCmKYDCQNkrn9Ez4At AazQObRIVfHtwT-EQok-edw>.

Се наведува дека интернет порталот - [REDACTED], на ден 15.02.2023 година, објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов „ИЗБУГАРЕНОТО читало три дни и се разбудило като балгарче!“. Во текстот се наведува дека се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, како што се: „избугарените македончиња, пошљаканото македонче“ итн. Понатаму, се истакнува дека авторот на текстот, немајќи ни грам чувство за хуманост, се потсмева со судбината на претепаниот охриданиец со тешки телесни повреди, лицето [REDACTED], со тоа што не само што предизвикува дискриминација и вознемирување кон сите македонски бугари, туку повикува, поттикнува и охрабрува во јавноста чин на тепање од омраза поради нечија етничка припадност, со нанесување на тешки телесни повреди, кон македонските бугари.

Со приложена интернет врска до објавата како доказ:

<https://mkdenes.mk/postz7~57/?fbclid=IwARoQ61ab8jr,jvibfrSwrEwHrqgoVxavOBqpwifc c61NSMsHo MUEAcDZzg\>

Понатаму, интернет порталот - [REDACTED], на ден 19.02.2023 година, објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов „ЈОТОВА ИЗМЕША баби и жаби , не знае што е тоа НАЦИЈА“. Се наведува дека во текстот се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, како што се: „Ова го изјави татарската потпретседателка на Бугарија, Илијана Јотова...“, „На средбата што се одржала во бугарската амбасада учествувале познати избугарени фаци од земјава и по некој измеќар на власта на зајковци“. Притоа, се истакнува дека пред насловот на текстот, авторот прикажал фотографија од потпретседателката на Р. Бугарија, споредувајќи ја со „горило од филмот „Planet of the apes““.

Со приложена интернет врска до објавата:

<https://mkdenes.mk/post27446/?fbclid=IwAR31N dzKbZzAUkTZr5z1 OkzA 90shZ1 Nq6pP 16sYnCo3VjOxhmXa9i0ksM>.

Порталот mkdenes.mk, на ден 22.02.2023 година, објавил текст со дискриминирачка и вознемирувачка содржина со наслов [REDACTED] со македонските јуди“. Подносителот во претставката наведува дека во текстот се користени навредливи и вознемирувачки зборови и реченици кон граѓаните на РСМ, со бугарска самосвест, како што се: „Избугарените македончиња викаат, ние не можеме без Бугарија, исплашени пилиња од Србија!“, „Дали е избугарен или посрбен, тој е јуда на својот род и пород!“. Се наведува дека пред насловот на текстот е содржана фотографија од поранешниот премиер Зоран Заев, Министерот за внатрешни работи Оливер Спасовски и останати пратеници, односно функционери, кои се облеани во крв, по повод немилите сцени на 27.04.2017 година, при упадот на толпа народ во Собранието на Р. С. Македонија. Следствено, се наведува дека „Ние, во својство на Здружение на граѓани, ваквата фотографија, ја толкуваме како повикување, поттикнување и охрабрување на насилство кон граѓаните на РСМ, со бугарско национално самосознание, од страна на авторот или нивно вознемирување со цел да биде доведен во опасност физичкото и/или телесното здравје и живот на бугарскиот народ во РСМ, дотолку повеќе што во текстот се содржани зборови како „македонски јуди“, „предавници“ итн.“.

Со приложена интернет врска до објавата:

<https://mkdenes.rnk/postzj478/?fbclid=IwARo7boiGUK9bImoCf8V5dkbCjZyntnAwMa-7LcTb5pEGepsaDs Ubw-7bd4>.

На крајот во претставката се наведува дека врз основа на горенаведеното, [REDACTED] Скопје и предлага на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, да донесе мислење, со кое се утврдува директна повторена и продолжена дискриминација, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација и вознемирување, кон граѓаните на РСМ со бугарска самосвест, со препорака интернет порталот [REDACTED] домен регистриран од правното лице [REDACTED] Скопје, во иднина да не објавува содржини кои поттикнуваат дискриминација, раздор и нетрпеливост кон граѓаните на Р. С. Македонија со бугарска самосвест, јавно да се извини на интернет порталот за навредливите содржини и истите да ги отстрани.

Комисијата со Барање бр. 08-249/2 во два наврати безуспешно преку пошта направи обид за достава на претставката до интернет порталот, односно до горенаведеното друштво, со цел согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, истото да се изјасни за наводите содржани во

претставката. Претставката во третиот обид Комисијата ја достави електронски на официјално наведената електронска адреса на друштвото, по што истото во законски предвидениот рок не се изјасни по наводите во претставката.

Дискриминација согласно член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, претставува секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други.

Во смисла на член 5 од истиот Закон, се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.

Согласно член 8 став 1 пак, од наведениот Закон, директна дискриминација постои кога со едно лице или со група се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

Повторена дискриминација, согласно член 4 став 1 точка 11 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, е дискриминација вршена кон едно лице или група повеќепати, врз исти дискриминаторски основи, додека согласно точка 12 од истиот став продолжена дискриминација е дискриминација што е вршена врз едно лице или група непрекинато, во подолг временски период, врз дискриминаторски основи.

Во согласност со член 9 од Законот, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација е секоја активност со која посредно или непосредно се повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува да се изврши дискриминација врз дискриминаторска основа.

Согласно член 10 од наведениот Закон, вознемирување е секое несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Комисијата ценејќи ги наводите во претставката, како и содржината на објавените текстови го утврди следното:

Имено, Комисијата анализирајќи ја содржината на текстовите од објавите, утврди дека речиси сите текстови се објавени во релација на политички настани и случувања во даден период во форма на критика кон истите. Повеќето од објавите имплицитно се однесуваат на јавни личности или други лица од актуелната политичка сцена во државата и регионот, како носители на функции или на друг начин

вклучени во политичките процеси, како и на одредени политички настани или процеси поврзани со или како резултат на надворешната политика. Речиси сите текстови, како такви не се насочени кон однапред определена група на лица врз основа на дискриминаторските основи наведени во претставката. Истите немаат за цел да омаловажат или создадат заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика кон група на лица, односно граѓани на Република Северна Македонија со бугарска самосвест, или пак воопшто на група на лица по етничка припадност Бугари, туку истите се објавени во смисла на политичка критика, притоа со елементи на навреда или клевета врз конкретни лица кои исклучиво имаат активна легитимација во наведените случаи за предметните текстови.

Следствено, Комисијата утврди дека така објавените текстови, првенствено не претставуваат дискриминација, односно директна дискриминација во смисла на член 6 и член 8 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, од причини што објавите со таквата содржина и форма не можат да се третираат како дејствија на сторување, односно разликување, исклучување, ограничување или давање првенство на дискриминаторска основа кои имаат за цел спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на група на лица на еднаква основа со други. Дотолку што, таквите објави не можат да се сметаат за поповолно, односно понеповолно постапување со една група на лица во однос на друга група на лица во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа во смисла на член 8 став 1 од горенаведениот Закон, со што би се исполнило битието на дискриминацијата, односно директната дискриминација. Следствено на тоа, истите не може да се сметаат за повикување, поттикнување и охрабрување на дискриминација во смисла на членот 9 од Законот.

Понатаму во однос на горенаведеното, Комисијата утврди и дека речиси сите од спорните објави не претставуваат вознемирување во смисла на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, односно дека не се исполнува битието на вознемирувањето согласно обележјата на истото утврдени во наведениот член од Законот.

Сепак, Комисијата анализирајќи го текстот со наслов [REDACTED] од готово, вересија!" направена на 10.02.2023 година, утврди елементи на вознемирување во смисла на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Имено, според Комисијата користењето на наративот во самиот текст со кој се придодаваат одредени класификации и епитети на определена група или групи на лица, влијае на чувството на припадност кон одредена етничка заедница или доведува или може да доведе до повреда на достоинството на истите. Со така објавената содржина, како во случајот со користење на одредени претпоставки и инсинуации од видот на „избугарено, за грст копејки“ во контекст и заедно земено во предвид со „Кога ќе дозволиш да бидеш користен како кондом за бугарски политички кариерни потреби“, директно се задира во чувството на припадност на одредена група

на лица, имплицирајќи постоење на одреден мотив, како даден услов според авторот, за идентификување на тие лица со одредена заедница врз основ на етничка припадност. Иако, Комисијата во предвид ја има целосната содржина на објавата и нејзиниот политички контекст, сепак користењето на наротив од овој вид, пред се доколку на ист начин воспоставен и практикуван во континуитет, предизвикува повреда на достоинството и може да создаде чувство на омраза, односно непријателска и понижувачка средина, пристап или практика за определена група на лица.

Дополнително на тоа, Комисијата го цени, со Уставот на РСМ и меѓународните акти, загарантираното право, односно слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и слободата на говор, но исто така во предвид ја има и меѓународната судска пракса, пред се праксата на Европскиот суд за човекови права која се однесува на практикувањето на овие слободи и нивното ограничување. При оправдувањето на мерките кои во одредена мера ги санкционираат, односно ограничуваат горенаведените слободи, во предвид се земаат следните елементи: можноста правото да биде условено или санкционирано да е јасно утврдено и предвидена во правен пропис, истото да има легитимна цел и изречената мерка да ја оправдува целта, односно да го ограничи правото во онаа мера доволна за отстранување на повредата и предизвиканите штетни последици.

Следствено на наведеното, токму во членот 10 од Европската конвенција за заштита на човековите права, кој се однесува на слободата на изразување, во ставот 2 е утврдено дека остварувањето на таквата слобода вклучува обврски и одговорности и може да биде предмет на одредени услови, ограничувања и санкции кои во едно демократско општество претставуваат неопходни мерки, меѓу другото, за заштита на угледот или правата на другите.

Во таа смисла, горенаведениот објавен текст, пред се имајќи го во предвид користениот наротив, несомнено претставува вознемирување во смисла на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, при што се повредува достоинството и се создава понижувачка и непријателска средина за оваа група на лица.

Согласно истиот Закон, вознемирувањето е определено како противправно дејство – прекршок за што е предвидена и соодветна санкција, додека Комисијата согласно член 27 став 2 од Законот дава препорака како мерка за отстранување на истото.

Како легитимна цел за таквата препорака, односно мерка е отстранување на повредата на достоинството, односно елиминирањето на понижувачката и непријателска средина за оваа група на лица, со што се исполнуваат елементите така објавениот текст да не е во линија со загарантираните горенаведени слободи, туку напротив истиот да биде ограничен и санкциониран во смисла на член 10 став 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права, а согласно праксата на Европскиот суд за човекови права (*Pavel Ivanov v. Russia 35222/04*, *Vejdeland and others v. Sweden 1813/07*, *Beizaras and Levickas v. Lithuania 41288/15* итн.) Дотолку што таквиот текст е во спротивност со основните вредности кои произлегуваат од човековите права и слободи, а тоа се недискриминацијата, толеранцијата и социјалниот мир.

Дополнително на наведеното, Европскиот суд за човекови права востановил дека иако според член 10 став 2 од Конвенцијата постои мал опсег за ограничувања на политичкиот говор или на дебата за прашања од јавен интерес, на државите вообичаено им е достапна поширока маргина на вреднување кога ја регулираат слободата на изразување во врска со прашања кои можат да ги навредат интимните лични убедувања (*Wingrove v. the United Kingdom* 17419/90, *Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France* 21279/02 и 36448/02). Следствено на тоа, според Судот еден од клучните фактори во оценката на изјави е и политичката или социјалната позадина против кои се дадени одредени изјави, меѓу кои на пр. односи со национални малцинства како во случајот на *Balsyte-Lideikiene v. Lithuania* 72596/01.

Оттука, Комисијата согласно горенаведеното ценеше дека нејзината одлука е во согласност со воспоставената пракса на Европскиот суд за човекови права без притоа, истата да претставува повреда на слободите и правата поврзани со говорот, мислата и изразувањето.

Согласно горенаведеното, Комисијата одлучи како и во диспозитивот на мислењето.

Врз основа на донесеното мислење, Комисијата во согласност со член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ја дава следната:

ПРЕПОРАКА

1. СЕ ПРЕПОРАЧУВА на [REDACTED] СКОПЈЕ со адреса на седиште на [REDACTED], Скопје, во рок од 30 дена од денот на добивањето на ова мислење да го избрише текстот со наслов [REDACTED] од готово, вересија!" објавен на 10.02.2023 година на сопствениот интернет портал [REDACTED] и за истото да ја извести Комисијата
2. Се препорачува на [REDACTED] СКОПЈЕ со објава на сопствениот интернет портал [REDACTED] да се извини на лицата од диспозитивот на ова мислење и за истото да ја извести Комисијата.
3. Се препорачува на [REDACTED] СКОПЈЕ во иднина да се воздржи од вакви објави на сопствениот интернет портал.

НАПОМЕНА: Комисијата го следи извршувањето на мислењата и препораките за конкретните случаи на дискриминација, сè до нивното исполнување. Доколку субјектите кон кои е упатена препораката не постапат по истата, Комисијата има законска надлежност да поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд за прекршоци, согласно член 27, став 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Комисија за спречување и заштита
од дискриминација,
Претседател,
Исмаил Камбери

Доставено до:

1. [REDACTED]
2. [REDACTED]
3. Архива на Комисијата